

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,
a hova minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP,
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . . . 8 frt
Félévre . . . . . 4 »
Negyedévre . . . . . 2 »
Egyes szám ára 16 kr.

Rendkívüli külön kiadás. — Egyes szám ára 3 kr.

Matej Ignác meghittetése.

A nyiregyházi törvényszék a közvádló és a védők határozott tiltakozása ellenére Matej Ignác meghittetését rendelte el azon indokolással, hogy a végtárgyalás előtt, tehát a vizsgálat alatt mint vádlott szerepelvén, tanuként csakis a végtárgyalás folyamán lett kihallgatva és hogy ellenkező vallomási mérlegelése az ítélet tárgyát képezendi.

Nem akarom e helyütt vizsgálni, mennyiben felel meg ezen eljárás a nálunk elfogadott vádrendszernek, de maga Matej vallomása alapján constatálhatom, hogy ily tanu meghittetése minden bűnvádi eljárással ellenkezik.

Matej ugyanis beismeri, azaz — minthogy nem vádlott — vallja, hogy a hulla, tudtával lett az ő tutajához kötve, hogy ennek téréseért 56 frtot kapott és még sokkal többet ígértek neki, hogy látta, midőn ezen hullát Eszter ruhába öltöttették és azután ismét tutajához kötötték.

Vogel, Hersko és a többiek, kik ezen elbeszélés minden részletét határozottan tagadják, mindezt vád alá lettek helyezve és hetek, hónapok óta függ felettük Damokles kardja; Matejt pedig, ki az hullacsempészetet igaznak és önmagát abban nagymérvben részesnek mondja, tanuként használják a tagadásban levők megrontására, és minthogy a végtárgyalás során tett vallomása, ha esküre nem bocsátatik, a pusztában elhangzott szónál egyéb nem lett volna, nagybőlcsen elkülöníti a törvényszék ezen vallomását az előnyomozás, a vizsgálat alatt és a máramarosi hatóságok és bíróságok előtt tett egymással homlokegyenest ellenkező vallomásoktól, az előbbieket a kedves szokás szerint »bírói tollal« kitörli emlékezetéből és az utolsó kiveszi tőle a hitet daczára annak, hogy számtalan tanu már az ellenkezőre tette le az esküt és hogy különösen a teljes bizonyíték erejével bíró máramarosi jegyzőkönyvek hitelessége ellen Matej vallomásán kívül a legcsekélyebb mozzanat sem merült fel. Nem hiszem, nem akarom hinni, hogy a bíróság ezen határozatának horderejét felfogta, mert nem tehetem fel bírótól, hogy egy, az ügyben már annyira bélyegzett tanu vallomása folytán hivatalnoktársait okirathamisításban, hivatalos hatalommal való visszaélésben és több efféle büntettekben bűnösöknek ítélhesse. Már pedig, ha Matej csakugyan az igazat vallotta, ha tényleg mind az és csak az történt, mit Matej a végtárgyalás során mondott és mindaz pusztá koholmány, mit tagadott: akkor a máramarosi hivatalnokok ellen a fenti büntettek teljesen igazolva lennének.

Azon kérdés eldöntésével, esküre bocsátható-e Matej vagy sem, a bíróság a felett is volt döntendő, hamisan esküdtek-e mindazok, kiket ugyanezen bíróság már előbb Matej vallomása ellenére esküre bocsátott és különösen valjon a szigeti bírói közegek törvényesen jártak-e el vagy sem. És hogy mily értelemben döntötték el ezen »mellék« kérdéseket azzal, hogy Matej meghittetését elrendelték, annak megbirálását a t. olvasóra bízom.

De eltekintve ettől, perjogilag is valóban nagyon felesleges volt, ezen határozat által a fenti kérdéseket előtérbe

szorítani és a jogérzetet annyira felkorbácsolni, mert Matej vallomása, több más esküre szintén bocsátott és tehát a bíróság által ugyan csak igazat vallóknak elismert tanu vallomásával szemben egész isoláltan áll, és így józan észszel fel nem tehető, hogy a nyiregyházi vagy a világon akármely bíróság ítéletét Matej vallomására akarja alapítani, mégha ennek a végtárgyalás előtt tett különböző vallomásait a történet érczlapjáról letörölhetné és a közvéleménnyel is egészen kifogástalan tanunak ismer-tethetné el.

Matej meghittetésének elrendelése által tehát ezen bíróság ismét bebizonyította, hogy a tárgyalási teremben uralkodó hangulat a ténácskozási szobában is érvényesíti káros hatását.

Dr. Sch. H.

Hová lett a pénz?

Megint ezzel az odiosus kérdéssel kell foglalkoznunk. Hová lett az a temérdek sok pénz, melyet idegen földről izgatási czélokra behoztak az antisemita vezérek? Mert az már mégis valóságos sikkasztásnak bélyegezhető, mikor néhány ember elkölti azokat az összegeket, melyek mások részére küldettek. Ismételjük: biztos tudomásunk van, hogy Német- és Oroszországból Budapesten tartózkodó antisemita főczinkosoknak több ízben jelentékeny pénzüsszegek küldettek és tudjuk azt is, hogy e pénzüsszegek nagy része t. eszlári lakosok számára lettek összegyűjtve, csak azt nem tudjuk bizonyosan, hogy e pénzeket rendeltetési helyükön kiosztották-e vagy nem?

A t. eszlári tanúk a végtárgyalásnál határozottan tagadták, hogy pénzt kaptak volna. S így nekünk fel kell tennünk, hogy csakugyan nem látták azokat az aranyokat, melyeket részükre küldtek.

De ha ez, így van, miért nem vonja felelősségre az eszlári nép azokat az egyéneket, kik ígéreteket tettek nekik és ez ígéreteket be nem váltották. Miért nem zudul fel az eszlári nép azok ellen, kik részére pénzt csaltak ki német és muszka izgatóktól, hogy aztán e kicsalt pénzt saját használatukra fordíthassák.

Az eszlári lakosok becsülete követeli, hogy azok a bizonyos urak lakoljanak. Az ártatlan és semmi gonoszat nem sejtő eszlári nép kötelessége, megfenyíteni azokat az egyéneket, kik vezérekül tolják fel magukat csupán csak azért, hogy e ezimen pénzt csalhassanak ki lumpolásra.

Szegény eszlári nép!

Neki véresverejtékkel, súlyos munka árán kell beszerezni a mindennapi kenyeret és hozzá az antisemita urak még rutul meg is csalják.

Megcsalják és meglopják. Először, mert hamis ígérek által el akarják vonni a tisztességes keresettől, hogy inségre jutván, kénytelen legyen a rosra vetemedni, de meg is lopják, mert az eszlári lakosok számára pénzt koldulnak össze idegen országokban és e pénzt aztán megtartják és elköltik kocsmákban és egyéb vigadóknak.

Hát ez tisztesség?

Kérdőre kell vonni e széles toroku urakat, kik olyan szép csengő beszédek tudnak tartani a néphez és a kiknek minden szava a szegény nép bolondítását czélozza; meg kell kérdezni e kabátos ingyenélőktől, hogy ki adott megbizást nekik az eszlári nép részére gyűjtött pénzek eltivornyázására?

Az eszlári népnek tiltakoznia kell a magukat uraságnak tartó gazemberek szégyenletes üzelmei ellen! Sz. P.

Ónodi Géza.

Megtörtént, a mit előre láttunk. A tanúk és a közönség hangulatát előkészítő betyárság az elbizakodottság vakmerőségével odavágta a törvényes rend őrének arcába a gyalázatot.

A főügyész képviseelője indítványt tesz Ónody Géza tanuként való kihallgatása iránt, s ez utóbbi kérkedő szemtelenséggel oda áll, hogy ez indítványért összegazemberezze és bottal megfenyegesse a korona ügyészét. Ónody, kinek nevéhez ez átkos eszlári ügynek minden szennye tapad, nem ok nélkül röffent fel a kir. ügyészre ez indítványára.

Más halandó, ha tanúnak meghívják, készséggel teljesíti polgári kötelességét és azzal vége. Nem úgy Ónodi. Ha őt tanuként kihallgatni kívánják, hát ez becsületsértés.

Valljon mit csinálhatott Ónody, hogy pusztá kihallgatásában is már becsületsértést lát? Talán attól félt, hogy nyelve el talál járni és még bajba is kerülhetne? Hát vigyázott volna a nyelvére és felelt volna úgy, mint Henter ur tanítványa a Móricz gyerek, mikor kényes kérdést intéztek hozzá: Nem tudom, vagy a változatosság kedvéért: Nem emlékszem.

A botrányos ügy tegnap nyert elintézését. Ónody ellen a fenytő eljárást megindították.

És a ki tetteért megérdemelné a szabolicsmegyei csendbiztosok valamennyi korbácsát, büntetlenül folytatja henczegeit és ismét ott van főhadiszállásán a tárgyalási teremben, lea az alkalmat újabb gazságokra. Még nem hoztak ítéletet Nyiregyházán. A tegnapi botrány nem volt az utolsó!

Pauler ur.

A csütörtöki botrányra vonatkozólag kormánypárti körökhöz igen közel álló férfitól kapjuk és adjuk a következő levelet: Tekintetes szerkesztő ur! Az a páratlan botrány, melyet Ónody Géza provokált, igen élénk megbeszélés tárgyát képezte a fővárosban ez időszereint tartózkodó kormánypárti politikusok között. Határozott tudomásom van arról, hogy a kir. főügyészség felhatalmazást nyert a legszigorubb rendszabályok alkalmazására. Kozma Sándor főügyész aggályait most már mindenki igazoltaknak tekinti és az elégedetlenségi nyilatkozatok egész zápora zuhant le az igazságügyminiszter fejére, a ki Kozma Sándor urat mindenben, a mi e botrányok elhárítására vezetett volna, megakadályozni igyekezett.

Pauler magatartásának éles megítélése közben egy olyan nyilatkozatot is említettek, melyet az igazságügyminiszter a végtárgyalás első napjaiban tett és a mely a legnagyobb feltűnést keltette. A miniszter ur egy kihallgatás alkalmával ugyanis azt mondta egy budapesti felsőbb törvényszék egyik kiváló tagjához: „Nagy meglepésemre szolgál, hogy a ritualis gyilkosság vádja, melyet századokon át nem tudtak tisztába hozni, az én miniszteri működésem alatt fog valóban bebizonyulni.“ Pauler e nyilatkozatot olyan hangon tevő, mintha e „vivmány“ dicsőségét magának vindikálni akarná és mintha bizonyos világtörténeti missziót teljesítene.

Ezt akartam ez uton nyilvánosságra hozni, hogy Pauler urnak magatartása a nyiregyházi tárgyalással szemben teljesen érthető legyen. Amicus.

Nyilt válasz

a „Függetlenség“ 194. számában foglalt rágalmakra.

Mióta az eszlári per napirenden van, azóta ez ügyet mindenkor a legnagyobb figyelemmel és hidegvérrel kísérem, a „Függetlenség“ absurd állításait pedig csak mosolylyal. De midőn e lapban vakbuzgalomtól elragadott doctorkák, kiknek tekintélyszerzés miatt szükségük van arra, hogy nevük mellé oda bigyesszék, a „gyulai törvényszék orvosa“ titlust, orvosi szaktudományunk egyik legkiválóbb alakját, kire büszkén és önérettel kellene feltekintenünk, nemcsak meghurcolják, hanem még tudományát, és a tudományos világ előtt elismert tekintélyét is megtagadni akarják, és midőn e kitűnő tudósunk állításait, a matematikus és arithmetikus álnév alá rejtőző egyéniségek számításaikkal, melyekből tudatlanságuk már mért-földnyire kéri, meghazudtolni merik, akkor igazságérzetem nem engedi, hogy én, kinek nem egy ízben volt alkalmam, a bécsi orvosi egyetem több tekintélyes profesora által, e kitűnő tudósunk nevét a legnagyobb elismeréssel említeni hallani, ez urak nyilatkozatai ellen föl ne szólaljak.

Hát tudja-e a tekintetes gyulai törvényszéki orvos úr, és ama bizonyos arithmetikus és matematikus ur, hogy voltaképpen kicsoda az a Scheuthauer Gusztáv tanár? Tudják-e ezen urak, hogy az a Scheuthauer, kinek a tudományos világban elismert tekintélyét meg merték támadni és állításait meghazudtolni, hogy ez a Scheuthauer eltekintve attól, hogy már 1870 óta tanára a budapesti orvosi egyetemnek, mely állásához bizonyára több tudomány szükségeltetik, mint a gyulai törvényszéki orvossághoz, vagy egy összeadáshoz vagy szorzáshoz, több mint egy évtizeden keresztül tanársegéde volt a halhatatlan Rokitskynak, kinek a modern orvosi tudomány megállapítása körül legnagyobb érdemei vannak. Ez érdemek fölött nem egy ízben nyilatkozott a legnagyobb elismeréssel a hírneves Skoda, s hogy ez elismerésből nemcsak rész illette a tudós tanár szorgalmas és kitűnő segédét Scheuthauert, az magától értetődik. Vagy talán nagyobb tekintélynek tartják magukat a tekintetes Kurpfuscher urak, Scheuthauer tudományának megítélésére, mint a berlini Virchow, a bécsi Albert, Kundrat, Meynert, Stricker, Zeissl stb., vagy a prágai Chiari stb. stb., kik mindenkora legnagyobb tisztelettel és elismeréssel említik Scheuthauert. Miért merték hát önök e kitűnő tudósunkat megtámadni? Talán mert ő szem előtt tartva a német tudós mondását: „Die echte Wissenschaft macht frei, die echte Freiheit tolerant und milde“, igaz és megdönthetetlen tudomány sugallta erveivel kikelt a vakbuzgó tudatlanság ellen és bebizonyította, hogy igenis az a dadai hulla lehetett a Solymosy Eszter hullája. Ha csak e miatt keltek ki az európai híri és kitűnő tudós Scheuthauer ellen, úgy jobb lett volna hallgatni, a mit, azt hiszem, jövőre meg is fognak tenni, mert ha nem, úgy majd azt találjuk mondani: »hátrább az agarakkal.«

Frenkl Sándor,
szigorló orvos.

Bulgár vélemény.

Szépen vagyunk! Már a bulgárok is megleckéztetnek bennünket. A bulgárok kérkednek az ő civilizációjukkal, mikor az eszlári ügyről beszélnek. Azt mondják, hogy ők sokkal civilizáltabbak a magyaroknál, a hol középkori mesebeszéd törvényszéki tárgyalás alapját képezhetik és elnevezik a vérdrdma rendezőit vad dühöngőknek.

Szépen vagyunk!

De had álljon itt a Sofiában megjelenő *Bulgarie* című f. hó 14. megjelent és nekünk beküldött lap a t. eszlári ügyre vonatkozó vezércikke, melynek végsorai így hangzanak...

»Mindebből egy igen fontos dolgot emelünk ki: Mit nem szoltak volna Pesten a bolgárokról, ha valaha ilyen jelenet történt volna nálunk? Nem mondták volna-e fanaticus, verengző barbároknak őket? A »Temps« azt írja, hogy »az antisemita párt, mely Kelet- és Közép-Európában oly hatalmas és tevékeny, a homályos tiszta-eszlári ügyet a maga bevallhatlan céljaira aknázza ki.« Ezek az állítások igen helyesek Magyarországra nézve, de nem alkalmazhatók a bolgárookra, akik épen Európa keletének egy zugát foglalják el. Nálunk nincs antisemita párt. Az izraeliták ép oly jogokat élveznek mint mi keresztények; többen közülök közhivatalt is viselnek. E tekintetbe a bolgár nép sokkal civilizáltabb (!), mint a magyar nép, bármit szólnak is a budapesti dühöngők.«

Ezt írta *Bulgarie* f. hó 14-én. Hát mit fog irni ezentúl

mikor azt is megtudja, hogy Nyiregyházán a korona ügyészét is inzultálták?!

Mert hát ilyen botrány csakugyan még Bulgáriában is méltán kelthet általános megütközést.

A huszonharmadik nap

— július 18. —

E tárgyalásnak Kazimir József csendlegény vallomását illető részét szerdai számunkban közölvén, itt a tárgyalás további lefolyását adjuk.

Vay Gyurka a kínzó.

Elnök: Állítatik, hogy ön kihallgatásokat téve egyszer-mind bizonyos kínzásoknak is alávetette a kihallgatottakat, hogy azoktól vallomásokat csikarjon ki? Tanu: Nem áll kérem alá, mert én nem is hallgattam ki senkit, se nem kintam, egyedül csak a felügyeletet teljesítettem ezek körül. E. Pedig ez a Hersko Dávid azt állítja, hogy ön először vizet itatott vele, ijesztette és botütésekkel is illette. T. Abból egy szó igaz sincs. E. Továbbá állítja Vogel Amsel, hogy itatta édes vízzel, azután keserű vízzel: két cylinder keserű vizet itatott meg vele, azután megkötötte. Herskó: Igen. Vay: Egy szó igaz sincs abban. H. Az igaz. V. Én mondom, hogy nem igaz: maga azt mondja, hogy igaz, én meg azt mondom, hogy nem igaz, punktam. Maga állíthatja azt, a mit akar.

Elnök. Csak csendesen! kérem a tolmács urat, kérdezze meg Herskotól azt, hogy miképen bánt ő vele a volt csendbiztos ur, bántotta-e őtet, itatta-e vízzel és ütötte-e? Tolm. Ez az ur, azt mondja, mikor először bement a házba, mikor este bevezették a házba, kezével fejbe ütötte. E. Még akkor nem is beszélt vele semmit? T. Mondta, hogy hát mondjon igazat, mint azok ketten és ő mondta akkor, hogy nem tud mit mondani, mert a mit kellett neki mondani, elmondta Nyiregyházán és többet nem mondhat. E. Feleljen rá, Vay ur: azt állítja ő, hogy mikor legelsőbben felszólította a csendbiztos ur, hogy feleljen, mint a másik kettő, akkor mindjárt fejbe ütötte volna. Vay. Nem ütöttem, nem igaz egy szó sem. E. Tovább Herskó. Tolmács. Nem akarta őt hallgatni a csendbiztos, a mint az ágyon ült és fejbe ütötte ököllel, aztán mondta, hogy nem mondasz igazat? és ő mondta, hogy ő nem tud semmit mondani, mert ő nem tud semmit; mindig kérdezte, de ő felelt, hogy hát nem tudja. A csendbiztosnak kezében bot volt; így a lapoczkáját ütötte meg bottal. Tanu. Nem igaz egy szó sem. Hersko. De igaz! Tolmács. (Herskó szavait tolmácsolva.) Azután azt mondta, hogy nem mondod? és Hersko mondta, hogy ő nem tud mit mondani, és hát mit mondott Matej? Ő arra azt mondta, hogy ha Matej beszélt, vezessék ide szembe Matejt; azután Karancsyt elküldték Matejért, és Matej eljött. Nem tudja Matejnek azelőtt mit mondtak, mit nem, de Matej aztán szemébe mondta azokat a hazugságokat, a mit itt beszél, akkor ez az ur azt mondta megint, hogy mégse mondod? Azt Matej is hallotta és az ágyról felkelt, bottal és a bot végével itt megütötte. (A jobb oldalát mutatja.)

Elnök: (Vay tanuhoz) Ismétli, hogy faggatások után, hogy valljon a csendbiztos ur hegyes bottal a jobb oldalán szurta volna.

Tanu: Kérem nagyságos elnök ur, tek. törvényszék, ő mondhat, amit akar, de ebből egy szó igaz nincs, ez rágalom, ez betanított. Mesterség az egész.

Elnök: (a tolmácshoz). Tessék mondani Matejnek, hogy azt állítja Hersko, hogy ő elbeszélte volna azokat a dolgokat. Volt ő ott szemben a csendbiztos előtt Herskóval? Tolmács: Volt. E. És akkor bántotta a csendbiztos Herskót? T. Ő előtte nem bántotta. Vay tanu: Herskóhoz (oroszul) Ne beszéljen!

Elnök: De ő beszélhet. Elnök: (tolmács utján Herskóhoz). Még akkor a vizsgálóbíró bent volt, mikor ezek történtek? Tolmács; Bent volt. E. Mikor kiment a vizsgálóbíró, mi történt aztán ő vele? T. Akkor történt az, hogy egy üveg vizet adtak inni, mondta, hogy igyál, míg nem fogsz igazat mondani. E. Milyen nagy volt az az üveg? T. mint a rumos üvegek, nem tudja, volt-e másfél liter vagy nem. Azt mondta, hogy igyál, ezt megiszod, és ha nem fogsz igazat mondani, még kapsz te ilyet kettőt is. E. És aztán megitta? T. Mindent megittak lassan. Vay tanu: Szabad nekem szólni? E. Mindjárt. T. Akkor spárgát vett elő és összeakarta kötni, hogy mindjárt fogsz te vallani és ő megijedt és elkezdte mondani, a mit Matej mondott.

Vogel Amsel megerősíti, amit Hersko a kinezásról mondott. Vay: Amint az egészről egy szó sem igaz, úgy az sem áll, amit te mondasz.

Heumann: Figyelmeztetem a tanut, ő most nem vizsgálóbíró bíró, s tiltakozom az ellen, hogy védenzemet tegezze. (Nagy mozgás a közönség közt.)

Elnök: Tiltakozom az ellen, hogy a védő ur olyan szerepet vindikáljon magának, amely csak az elnököt illeti meg.

Heumann: Elvártam elnök urtól, hogy megteszi a figyelmeztetést, de hiába vártam. (Nagy zaj és zugás a közönség közt. Felkiáltások: Rendre! Ez már mégis botrány!)

Elnök: Méltóztatott volna bevárni, nem pedig mindjárt tüzelni. (Helyeslő felkiáltások a közönség körében.)

Heumann: Kéri az elnököt, hogy a közönséget utasítsa rendre.

Elnök csendet parancsol.

Szeyffert: Konstatálnom kéri a felmutatott iratokból, hogy Vay csendbiztos ellen hivatalos hatalommal való visszaélés miatt többször történt följelentés. Egyizben 100 frt. bírságra ítéltetett és most is folyik hasonló ügy ellene.

Eötvös: kéri, hogy a Vay ellen intézett vádiratok és feljelentések a jelen ügy irataihoz csatoltassanak.

Izgalmas jelenetek.

Hersko Dávid szembesítettvén Vayval, szemébe mondja, hogy őt vizitással és ütésekkel kintozta.

Vay: Ez rágalom.

Klein Ignác szintén szembesítettvén, fenntartja azt a vallomását, hogy Vay őt kényszerítette a vallomásra.

Elnök: Mivel kényszerítette?

Klein Ignác: Már első szavával ijesztett, mikor azt mondta: Te vagy az a jó madár, aki a hullát csempészte?

Vay: Az rágalom, hogy én Kleint kihallgattam volna.

Klein: maga hazudik! (Nagy zugás a közönség közt.)

Elnök: Hogy mer maga a törvényszék előtt így beszélni?

Klein: Mert koldussá lettem ez ügy által.

Heumann: Figyelmeztetem elnök urat, hogy Vay ur ugyanily kifejezéssel illette Kleint; Vay rágalmazónak mondta őt, ő ellenben hazugnak Vayt.

Vay (Emelt hangon.) Ez nem igaz, én ezt nem mondtam.

Elnök: Kérem megtartani higgadtságát; durva szóval élnie nem szabad.

Eötvös: Azt kérde Vaytól, igaz-e hogy éjjel tartotta a kihallgatásokat.

Vay tagadja, hogy éjjel hallgatott volna ki valakit.

Eötvös: kéri konstatálnom, hogy a vizsgálati jegyzőkönyvekben ennek nyoma van. Ezután kérdéseket intéz Vayhoz az előbbi, Vay ellen indított vizsgálatban említett kínzó gyűszű felől.

Vay kijelenti, hogy mit sem tud róla.

Vay és a védők.

Friedmann: Arra kérek határozott választ, volt-e Vay ur ellen előbbi alkalmazásában kínzás miatt vizsgálat folyamatban.

Vay (Izgatottan.) Az nem tartozik ide, ne tessék a tárgyhöz nem tartozó kérdésekkel tölteni az időt, mert az ilyen kérdésekre megtagadom a választ.

Elnök: Rendre utasítja tanut s figyelmezteti, hogy válaszolni köteles.

Friedmann: Arra az ügyre nézve kérek fölvilágosítást, amelyben Vay ur kínzásért 100 frt bírságra ítéltetett, a melyben a bírságot le is fizette, s a mely...

Vay (Izgatottan.) Tudja meg ügyvéd ur...

Friedmann s a mely ügynek az iratai a fellebbezés alkalmával elveszték. (Zugás a közönség körében. Felkiáltások: (Ez nem tartozik ide!))

Elnök: A kérdéses ügyre vonatkozólag megjegyzi, hogy abban az ügyben a harmadbírósi ítélet már meghozatott, tehát az ügyiratok nem fellebbezés alkalmával veszhetek el. (A közönség körében nagy zugás.)

Heumann: Mi alapon mondta Vay ur Matejnek mindjárt a kihallgatás kezdetin, hogy, valljon, mert már ugyis tudva van minden? Mikor az egész hullacsempészeti vizsgálat épen az ő kihallgatásával kezdődött.

Vay: Mikor kihallgatunk valakit, azt szoktuk neki mondani: »Nézz ide fiam, valld be, hiszen már ugy is tudom.«

Heumann: Tehát ilyen cselfogással élnek.

Vay: Épen ugy, mint az ügyvéd urak. (Élénk tetszés a közönség körében.)

Elnök: Kérem a tanut, ne használjon sértő kifejezéseket.

Vay: Az ügyvéd ur mondta, hogy ez cselfogás.

Heumann: Azt, ha olyan kérdés intéztetik jobb tudomás ellenére, cselfogásnak nevezik.

Vay: Kérem, ne menjünk ilyen vitatkozásban, mert igen sokat tudnék ebben a dologban.

Heumann: Mit?

Vay: Az ügyvéd urra vonatkozólag erről a hullacsem-
pészetéről.

Heumann: Nagyságos elnök ur, ezt nem türhetem, és ezen gyanúsító kifejezés folytán bátorodom nagyságotat egész tisztelettel felhívni, méltóztassék felszólítani tanu urat, mit tud az én személyemre nézve elmondani ezen ügyben?

Elnök: (Vayhoz). Kötelességévé vált, miután a gyanúsítást kifejezte, vagy kirukkolni a gyanúsító okkal, vagy pedig, ha nem volt oka, meg fogom dorgálni.

Vay: Kérem, ez csak a közvélemény nyelve.

Elnök: Ön nem csinálja a közvéleményt és azért nincs joga, hogy annak itt hangot adjon. A törvényszék előtt közvélemény nincs. Csak az, a mi előtte a tényekből igaznak hebizonyul. Üljön le! (Zugás a közönség körében.)

Több lényegtelen tanú kihallgatása után a tárgyalás véget ér.

A huszonnegyedik nap

— július 19. —

E tárgyaláson Róka Sándor volt csendlegény Kazimir József társával teljesen megegyező vallomást tesz Vay Gyurkó csendbiztos kintásaira vonatkozólag.

Róka Sándor.

Elnök: Megnyitván a tárgyalást, beszólítja Vay Györgyöt, Karancsajt és Matej Ignácot; azután beszólítja Róka Sándort. A szokásos figyelmeztetés után Róka előadja, hogy Szentmihályon született, 52 éves, nős, családos, napszámos, kis háza van. Az idézést a szentmihályi határban kapta f. hó 8-án, mire elnök megjegyzi, hogy ez nem lehet igaz, mert az idézést a neje vette át. Róka a múlt évben csendlegény volt Vay mellett.

E. Mikor folyt be az ügybe? T. Mikor kijött, másnap délután 12 óra után két óra tájban a csendbiztos ur Dadára Szomjas Károly urral, akkor odaérkezett sok vendég. Szomjas Károly ur mondta, hogy a ki nézni akarja, egy frtot tegyen le és fogja nézni a hullát. Egy polgár Szentmihályról mindjárt letette, ezután többen is jöttek, de sokalták az egy forintot, hát 60 krra szálították, de nem soká ment, mert jött a kir. ügyész és a vizsgálóbíró és a hozzátartozó orvosok, akkor eltávolították a népet, csak az eszláriaknak kellett ott maradni. A hullát elővették, akkor az eszláriakat is eltávolították. Szomjas ur Solymossi Jánosnéval és a testvérével egy fa alatt ögyeltek. Mit beszéltek, nem tudom, mert távol esett és ott kellett lenni a hulla körül, hogy ne jöjjön senki közel oda. A hulláról a ruhát levetkőztették, a kerülő kimosta a Tiszában és kiterítette a fűzesben. A hullát leöntötték vízzel. Akkor hívták oda az eszláriakat, hogy nézzék meg, ismerjék fel. Két eselédet rendeltek hozzám, azok elvállalták, a többi nem vállalta. Az alatt az idő alatt egy tisztelőki ember, a neve nem jut eszembe, ki bánt el a testtel (gondolkozik) Szücs János, az jelen volt, ezt megpiszkolta a kir. ügyész ur, mert megismerte a kendőt a kézben, hogy ne izgágáskodjék. Azután az édes anyját kevés idő múlva előhívták, de édes anyja, Solymosiné nem ismerte el. Mikor ez megtörtént, az eszláriakat kezem alá adták, hogy kísérem be a szolgabírói hivatalhoz, ott átadtam, hogy itt vannak, kikaptam a napszámokat, Solymosiné pedig a testvéréhez, Szentesi Istvánnéhoz volt rendelve éjszakára Halasra. Én elmentem a tekintetes csendbiztos urral haza, mert csak gyalogosan voltam, hogy másnap kellett volna oda menni Eszlárra kísérem a holttestet. Elkisértük Eszlárra és Szentesi mikor kijött, azt mondta, hogy a két asszony nem aludt az éjszaka, mindig csak azzal voltak, hogy miért nem vállalja el a testvére, holott az ő gyermeke. Onnan azután elmentünk, elkisértük a hullát Eszlárra, ott elvitették a zsinagóga mellé, ott örködtünk, hogy ne jöjjön oda a nép. Azután kivitték a holttestet a Tisza szélére, oda se volt szabad senkinek menni, csak a kik boneyolták és a hozzávaló tartozók, meg nagyságos Onody Géza ur oda jött közbe, és mikor jött kifelé, azt felelte, hogy már ez egy kirezonórozott k...va, ez több gyerekeket is vesztett el. Én nem szóltam semmit, mert kötelességemben nem volt hozzászólni, hát csak hallgattam. Mikor felbontották és Horváth Géza ur a lába ikráját, talpát hasogatta, arra azt felelte azután, hogy fiatal még ez, meztláb se igen sokat járt, hogy esizmában járt. E. Tovább mit tud még? T. Egyebet nem tudok nagyságot. E. Aztán később, mikor a tutajosok elfogatták, jelen volt-e maga Tiszalökön? T. Igenis elmentünk oda, hol a hulla volt eltemetve, ott mentünk a Tisza szélére, és ott deszkát olesztettünk, hogy hova viszi a víz.

Rókát zsidók örzik.

Vay: Különb Rókára vonatkozólag mondhatom, hogy a múlt hó 19-étől fogva ide bent tartatik a zsidók által és

hogy megvesztegetett tanu, a kinék a vallomását figyelembe venni nem lehet, ezt be tudom bizonyítani. Elnök: Mivel? V. 19-ike óta itt tartják, valami Brüll nevű fogadósnál vannak kvártélyozva, folytonosan csak a 3 napi szünet alatt van odahaza. Ő a kézbesítést nem is kapta kezeibe, hanem a felesége. Eppen csak a három napon van odahaza, azelőtt és azután folytonosan itt van. E. (Rókához): Kinék a költségén van maga itt? Róka: Mi a költségünkön vagyunk jobbára. E. Jobbára, de hát kinék a költségén vannak különben? R. A kivel bejöttünk, az költ. E. Kicsoda? R. (gondolkozik). Eszembe nem jut a neve. E. Dehogyan nem, gondolkozzék csak. R. (gondolkozik) nem jut eszembe, nem tudom. V. Micsoda? Tudja kend azt jól, a szomszédja, a kivel jött? R. Megmondom, de ugy hirtelen a neve nem jut eszembe. E. Nekem ugy van bejelentve, hogy Pollák és pedig behozta magát 19-én vagy 20-án. R. Igen, Pollák, 20-án hozott be. E. Kivéven a három szüneti napot, folytonosan ott volt? R. Azóta is voltam odahaza. V. Nem látták magát Szentmihályon. R. Azóta is voltam odahaza.

Eötvös. Ha méltóztatik megengedni, Vay volt csendbiztos urhoz egy kérdést kívánok intézni. Előrebocsátom, hogy magántudomásom szerint Róka és Kazimir itt voltak több napon át Nyiregyházán és bizonyos felügyelet alatt állottak azok részéről, kik érdeklődnek az igazság kiderítése iránt. (Derültség a hallgatóság körében.) Igen! különös tekintettel arra, hogy itt Nyiregyházán mind a két táborhoz tartozó — most már ekként kell nyilatkoznom — tanuk oly egyének által kísértettek és experimentáltattak, a kik őket vallomásukból jobb tudomásukból kizavarni és tendenciózus vallomásra bírni, törekedtek. E szempontból Róka és Kazimir csendlegények itt önkéntes felügyelet alatt állottak. Rosz ugyan a szó, melyet alkalmazok, de nem találok mást. Nehogy illetéktelen befolyásnak, kitanitvának, kikészítettésnek legyenek kitéve. Ez történt. Hozzáteszem, hogy ugyanaz történt sokkal jobban, a másik oldalról is, erről talán nincs tudomása Vay volt csendbiztosnak, de nekem van és hogy a másik oldalról a tanuk közül némelyek az orosz papnál, némelyek pedig egyebütt voltak elzárva. Azt kérdezem Vay volt csendbiztostól, hogy honnan tudja azt, hogy Róka Sándor itt volt, és nem odahaza tartózkodott? Keresték talán? Vay. Én Szent-Mihályon lakom, s Róka szomszédom, tőlem a 3-ik házban lakik. Nekem ezt megírták, a hogy magam is voltam otthon, s elbeszéltek ezt. Hiszen (Rókához beszélve) mikor eljöttem 19-én, azt ízentem magának a Boriskától, be van-e rendelve a törvényszék elé, ha igen, jöjjön, mert elvisszem. Maga pedig azt mondta, hogy nem tudok semmit. Igaz-e? Róka. Igen, ezt mondtam, mert igaz. Vay. Azt gondolom, hogy kapott ő is berendelést ugy mint én. Ezt hiszem, mert szomszédom jó emberem volt. Az a becsületes ember, hozzá soha rosz szavam 6 évi szolgálata alatt nem volt. Igaz-e? Róka. Igaz. Vay. Mikor bejöttem 20-án, arról még mitsem tudtam, de 22-én már értesültem róla, hogy Polláknál vannak szállva, s ott tartogadják. Ott volt a szünidőig. Pénteken, szombaton és vasárnap otthon volt. Hétfőn ismét elszállították, hogy ellenem tanuskodjék. Rókáról azt én nem tételeztem fel. Róka. Én nem mondok egyebet csak a tiszta igazat; az Isten engem ne vigyen ki, ha nem igazat beszélek. Elnök. Ezt különben hagyjuk el, most nem tartozik szorososan ide. Vay. Ezt kendről nem tételeztem föl. Friedmann. Eskü alatt beszél. Vay (ingerülten). Nem bánom én, eskü alatt, én vele beszélek most. Friedmann. Nem a kertilakban méltóztatik lenni. Vay, Innen pénzt is küldött haza. (Mozgás.)

Elnök: Azt állítja Róka, hogy ő a vizitátsról tud, Karancsaj pedig ezt nem ismeri el. Róka azt is állítja, hogy odabent a kanta eltört s azért Karancsaj vizet vitt be. Ki mondta, ezt magának? Tanu: Maga Karancsaj mondta, hogy eltört a kanta. Karancsaj: Vizet kértek tőlem kiszolgáltatás végett, kezembe vettem a kantát, szerencsétlenségemre eltört. Kénytelen voltam tehát más vizet vinni. Friedmann: Miben vitte másodszor a vizet? Karancsaj: Edényben. Friedmann: Minő edényben? Karancsaj: Először bevitettem vederben a konyhába, onnan merittem.

Onody mint tanu?

Szeyffert: Hire terjedvén, hogy a hullaboneyolás előtt beszéltek, hogy a hulla feslett életü volt, erre nézve kéri megidézteni Onody orsz. képviselőt.

Eötvös: ugyanerre nézve Farkas Albert és Szabolcsi Miksa megidéztesét indítványozza. (Zugás a közönség körében.)

Vay tagadja, Kazimir az ellenkezőt bizonyítja. Vay Kazimir elbeszélésének megerőtlenítésére felhozza, hogy lopott. Kazimir erre rágalmazással vádolja Vayt.

Bakó Ignác rámondja Rókára, hogy őt hamis tanunak igyekezett elcsábítani, Mozga pedig, Recsky volt kertésze, elmondja, hogy a zsidók miként csábították őt hamis tanúságtételre, mint etették, itatták, pénzt ígértek neki. A közönség gyakran elsőrnyedve felzug.

Eötvös: kérdi, mikor hívta be őt Recsky Móríciz kihallgatásához tanunak?

Mozga: Fél kilenczkor.

Eö. Mikor hallgatóztak az ablaknál?

M.: 9-kor

Eö. Mikor kergette szét az ablaknál hallgatódzó cselédekét Recsky korbácscsal?

M. nem tud felelni, erre nem emlékszik.

Eö. Hát ezt elfelejtették megmondani magának. (Közönség zug.)

Friedmann kérdésére Mozga elmondja, hogy a cselédek Móríciz kihallgatásának megkezdése után jó fertálylyal behívták; mind az öten a kanapén ülve hallgatták a vallomástételt.

Bakó György Szerinte Recskynél nem történt semmi Mórícizsal. A közönség szerfelett lármás, úgy hogy az elnök többször kénytelen csendet követelni.

Az ülés vége felé felolvastatik Lissauer Ignác levele, amelyben kihallgatását kéri, minthogy a tárgyalás folyamán hivatkozás történt arra, hogy Horváth orvos előtte mondta azt, hogy a holttestet az urak mindenáron 28—29 évesnek akarták föltüntetni, de ő ebbe nem egyezett bele; látta (t. i. Horváth orvos), hogy a fogak aprók és sűrűek, és azt beszélte, hogy dr. Trajtler, hogy a fogakat nagyobbaknak tüntesse föl, a fogakról levakarta a foghust. Kéri a törvényszéket, hogy szembesítsék Horváthtal.

Szeyffert főügyészi helyettes Lissauer megidézttetését fölsőlegesnek tartja.

Eötvös azonban szükségesnek véli, és indítványt tesz erre vonatkozólag.

A tárgyalás végén Szeyffert ellenzi Vay György, Matej, Karancsay, Kazimir megesketését, a többi tanuét nem.

Eötvös ellenzi mindazon tanuk megesketését. Mezgára nézve azonban a határozatot felfüggesztendőnek tartja.

A törvényszék Matej megesketését elrendeli, a ki nyomban az esküt le is teszi. A többi tanúk azonban nem eskettek meg.

Ónody merénylete.

Ónody Géza a szünet alatt Szeyffert k. főügyészi helyettes ellen merényletet követett el, melynek lefolyása ez:

Midőn Szeyffert ma indítványt tett, hogy a dadai hullia kéjleány voltáról és tudóvességéről a boncolás előtt terjesztett hírek ügyében Ónody képviselő is kihallgattassék, Ónody már a helyén állva is a legdurvább szitkokkal és fenyegetésekkel illette a közvádlót. A környezet megszokva a képviselő ilyes kitöréseit, azt hitte hogy csak a szónál marad a dolog. De nem így lett.

A déli szünet végén Szeyffert főügyészi helyettes Ambrózy alügyész társaságában a megyeház felé ment a tárgyalás folytatására. A megyeházától nem messze egyszerre három ur lépett eléje, kik közül kettő: Lónyai Sándor és Barkóczy báró bemutaták magukat Szeyffertnek, a harmadik Ónody Géza, pedig hátramaradt. Lónyai közölte Szeyfferttel, hogy ők felvilágosításokat jöttek kérni Ónody képviselő nevében, ki sértve érzi magát a tanuzási indítvány által. Szeyffert tudára adta az uraknak, hogy a felvilágosításokkal szolgálni fog az ügyészégi irodában. Lónyai azt veté ellen, hogy az magányügy, mire a főügyészi helyettes azt mondta: akkor látogassák meg lakásán, ha otthon lesz, de most ülésbe kell mennie. Erre a segédek Elek Mihály honvédszázados szállását proponálták rögtönös tanácskozhelyül, mire Szeyffert nem állt rá, hanem ismét csak az ügyészégi irodát említette. Az urak ezalatt a kisebb kapun beértek a megyeházba, hol a segédek Szeyffertet az alispáni hivatalszobák egyikébe akarták vinni, a főügyészi helyettes azonban kijelentette, hogy a helyiségek nem állanak rendelkezésére, tehát a látogatást most csakis saját irodájában fogadhatja. Az udvarias és nyugodt hangon beszélgetők a melléklépcsőhöz értek és fölfelé menni, mikor Ónody Géza képviselő botjával suhogatva, dühtől eltorzult halavány arczezal Szeyffert elé ugrot és harsány hangon kiállította: »Én nem vagyok az az ember, a kivel úgy lehet elbánni; ha ezer élete is volna önnek, meg fogom önt semmisíteni!« Ezután le nem irható sértő szavak egész tömege következett. Lónyai, Barkóczy báró és néhány esetleg ott lévő közbeléptek és megakadályozták, hogy Ónody tetteles sértést követhessen el.

Szeyffert elsápadva, de szó nélkül haladt fel a lépcsőn

és rögtön elmondta az esetet az elnöknek, ki megdöbbenve, mindazáltal igen rezerváltan hallgatta a főügyészi helyetteset.

Ónody ez alatt fölsietett a törvényszéki terem előcsarnokába, hol vagy százan várták a tárgyalás folytatását és ott szabad kitörést engedett dühének. Botjával hadonázva, rettentő izgatottság közt föl- és alá futkosva kiabált, össze gazembevezve a közvádlóságot, védelmet, sajtót, zsidókat, közönséget.

»Majd megmutatom nektek, hogy elpusztítalak benneteket, agyonlőlek, szétapritalak, összetiporlak, kutyák!« A publikum kört formált és nézte a dulfulva szaladozót, ki rekedtre kiabálta magát.

Mindez történt a terem ajtaja előtt, az elnöki szobától tiz lépésnyire. Senki nem akadt, a ki Ónodyt csillapítsa. Többen helyeslő morajjal kísérték a dühös lármát.

Megkezdődvén az ülés, Ónody szokott helyén volt; Szeyffert még mindig halásápadtán foglalta el asztalát. A közönség már tudta az esetet és leirhatatlan izgatottság uralkodott közte. Az elnök is sápadt és zavart volt. A tárgyalást alig kísérte valaki figyelemmel. A törvényszék a tanuhitelesítések föltt több mint másfél óráig tanácskozt. Ez idő alatt Ónody barátai előtt ismét önmagából kikelve pertraktálta az ügyet.

Mikor a törvényszék megjelent, Ónody egy padon állva várta a történeendőket. Az elnök kihirdette, hogy Ónody Géza kihallgatása mellőztetik. Matej megeskétése után, melyet a tolmács végzett, Eötvös Károly a hallgatóság izgatott figyelme közt kelt föl, hogy hatalmas hangjának egész erejével tiltakozzék a legsúlyosabb beszámítás alá eső merénylet ellen, mely az imént a közvádló ellen elkövetett és a mely ismétlődhetik a védők bármelyike ellen is, szigorú megtorlást követel, különben a védelem hivatalos működését felfüggeszti. Eötvös rövid beszéde mély hatást tett, csak Ónody barátai zugtak utána, de azok sem hangosan. Az elnök lassan, hidegséget erőszakolva, szólalt meg, hogy neki nincs tudomása arról, a mit történt, ő arról nem tehet és a mi nem a törvényszék helyiségében történik, nem tartozik intézkedése körébe. »De a törvényszék épületében történt!«, mondá Eötvös, mire az elnök nyilatkozatra hívta föl a főügyészi helyetteset is. Szeyffert alig hallható hangon mondta, hogy holnap fog előterjesztést tenni. Ezzel roppant nagy izgatottság közt véget ért az ülés.

A huszonötödik nap.

— Julius 20. —

Az Ónody-Szeyffert ügy.

Elnök: A tegnapi napon egyik tanu itt a kir. törvényszék előtt vallomást tevén, vallomásában bizonyos körülményre vonatkozólag egy egyént nevezett meg. A vádhatóság részéről ezen egyénnek, mint tanunak kihallgatása indítványoztatott és ezen indítványhoz a védelem hozzájárult. Midőn a vádhatóság ezen indítványt tette, és midőn a védelem arra nyilatkozott, mind a kettő jogos és törvényes alapon állott. Mindazonáltal történt mégis az, hogy a vádhatóság képviselője itt a tárgyalási helyiség környékén az utcán személyében megtámadtatott, és a sértegetés itt a törvényszéki épületben is folytatott. Ezen kvalifikálhatlan tény felett mély sajnálkozásomat és rosszalásomat fejezem ki, és hogy ilyen botránkozott eset többé ne ismétlődjék, ezennel kijelentem, hogy az eljárási szabályok megadják nekem azon jogot, miszerint minden rendetlenkedőt, mint olyant, a ki akár a bíróság tagjait, akár a vádhatóság, vagy a védelem személyeit itt a teremben, azon kívül és környékén bántalmazná, sértegetné, hasonlóképen a tanukat vagy szakértőket nyomással, elrettentéssel, a vallomástételtől eltántorítani igyekeznék, azonnal letartóztathassam, és ellene a vizsgálat megindítását elrendelhessem. Ezt kívántam a tegnapi eseményre vonatkozólag elmondani.

Szeyffert: Mély köszönetemet fejezem ki a most tett intézkedésért; hivatalos állásom, a melyet ő cs. és apostoli királyi felsége, legkegyelmesebb urunk és királyunk kegyelméből viselek, mulhatlan kötelességemmé teszi, hogy bűnvádi följelentést tegyek azon merénylet miatt, a mely tegnap ellenem elkövetett. Ezen bűnvádi följelentést tisztelettel és azon kérelemmel nyujtom át; méltóztassék ennek alapján a törvény értelmében intézkedni.

Elnök: A följelentés elfogadtatik, és a rendes törvénykezési eljárás utjára tereltetik.

A Függetlenség hazudik.

Eötvös: Nagyságos elnök ur! Tek. törvényszék! »Függetlenség« című, Budapesten megjelenő lap július 19-ik számában azt olvasom: Ott van most Heumann a védő, a kinél tényleg ház-

motozást tartottak, mert a bünt palástolókval való összejátszás gyanuja esett reá. Vaynak kérni kellett volna a bíróságot, hogy a Heumann ellen fölvett jegyzőkönyvet csatolják a vizsgálati iratokhoz. Kijelentem, hogy én olyan védővel, a ki netalán a vádlottakkal való czimboráskodással van vádolva, a ki ellen ezen czímen házmotozás tartatott, és vizsgálati jegyzőkönyv vétetett fel, én olyan védővel egy padon nem ülök. Ugyanezért, miután erre vonatkozólag a vizsgálati iratokban egyáltalán semmi nyomát nem találom annak, hogy Heumann Ignác jogtudor és védő ur ellen ez ügyben valamely vizsgálati cselekmény teljesített volna, de miután egy hírlapban világosan állítva van, hogy házmotozás positive tartatott és jegyzőkönyv vétetett fel: kérem tiszteletteljesen elnök ur ő Nagyságát, legyen kegyes itt hivatalosan kijelenteni, vajjon van-e ennek tényleges alapja és ha igen, lenne kegyes a vizsgálati iratokhoz ezen vizsgálati iratokat és jegyzőkönyvet ezen per vizsgálati iratait csatolui és a védőknek is rendelkezésére bocsátani.

Elnök: Kijelentem hivatalosan azt, mikép Heumann Ignác védő ellen semminemű vizsgálati nyomozás ezen ügyben nem történt, hasonlóképen semmiféle házkutatás ellenében meg nem ejtetett, azon hírlapi kijelentést teljesen valótlannak kell nyilvánítanom.

Heumann: Tekintetes törvényszék! A mi személyemet illeti, valamint azon közvéleményt, melyre Vay György ur tegnapelőtt hivatkozott, ignoráltam eddig is, és ignorálok most is; azonképen ezen közvélemény organumának megtámadásaira sem reflektálok: ez engem védői kötelességem teljesítésében nem fog gátolni, nem gátolt eddig sem.

Elnök: ezek után folytatja a kihallgatást.

Szentesi István egy az antisemiták által kitanított tanú Kazimir és Róka vallomásait igyekszik lerontani. Azután Hatalóczy jelentkezett és visszavonta eskü alatt tett vallomását; azt állítja, hogy Süßmann és Alter csábitották volna hamis tanúzásra. Arra a kérdésre, hogy mivel csábitották hát ezek a hamis tanúzásra, nem tudott felelni.

Eötvös több kérdést intézett Hatalóczyhoz, aki olyforma feleleteket adott, melyekből világossá lesz, hogy az eszláriak nagy pressiót gyakorolhattak rá.

Eötvös ezután azt indítványozta, hogy Hatalóczy helyeztessék vád alá hamis esküért.

Szeyffert hozzájárult ezen indítványhoz, és maga részéről azzal toldotta meg, hogy Hatalóczyt rögtön tartóztassák le. A törvényszék nem rendeli el.

Feltűnő a törvényszék azon intézkedése is, hogy Kazimirt, mert vallomásában valami lényegtelen ellentmondás volt, nem bocsátották esküre, holott Matej, a kinek állításait a hivatalos tanuk egész sora czáfolja és a ki már teljesen ellentmondó vallomásainak ötödikét vagy hatodikát adja elő, letehetette az esküt.

Vámosi Julcsa.

Ezután Vámosi Julcsa vallomásának visszavonási ügye következik. Vámosi Julcsa apja nagy feltűnés között bárgyu tekintettel mondja el vallomását; tagadja, hogy ő leányát megverte, de elismeri, hogy neje agyon akarta verni Julcsát, mert ez »a keresztényektől átpártolt a zsidókhoz.«

Az elnök beszólitatja Vámosi Julcsát. A leány balarczán még mindig látni az ütések okozta daganatot.

Azt vallja, hogy Lichtmann Sámú járt utána és ígért neki jutalmat az esetre, ha úgy vall, a mint első ízben vallott, most azonban visszavon mindent. Nem igaz, a mit akkor mondott, mert Esztert csak 11 óra után látta, Zsófi testvérjével beszélgetni, sőt ő maga is beszélt Eszterrel. — Miért nem mondta ezt a multkor? Kérde tőle Szeyffert. — Mert a multkor nem volt még annyi eszem, feleli Julcsa. — Hát azóta mitől jött meg az esze?

Julcsa azonban erre a kérdésre nem felel.

Vámosi Julcsa válaszából kétségtelenül látszik, hogy a leányt a falu asszonyainak fenyegetése és szóbeszédje birta vallomásának visszavételére. Azonfelül a verés is nagy háttással volt reá.

A tárgyalás végén a törvényszék határozta: Vámosi Julcsa ellen külön eljárás indittatik hamis eskü miatt.

Friedmann előterjesztést tesz a következő ügyben: Tisza-Eszláron ugyanis a zsidótemplom ajtajáról a helyszíni szemle után rátett zárt lefeszítették, a pitvarban mély gödröt ástak és az asztal lábára vörös színnel ujjok nyomait festették. Egy léczet is hagytak a helyszínén, mely szintén vörösre volt festve. Azután elmentek Farkas Gábor bíróhoz és jelentést tettek neki, hogy a zsidók tegnap éjjel vitték el a templomból Eszter holttestét. Friedmann intézkedést kér ez ügyben, annak kipuhatólá-

sára, hogy a hatóságok félrevezetésére irányuló eme tett elkövetői kik voltak. Elnök. Kijelenti, hogy ez ügyben a törvényszékhez nem érkezett jelentés. Ezzel az ülés véget ért.

Legujabb.

Nyiregyháza, jul. 21. A tárgyalás ismét a rendes mederben folyik. A dadai hulla agnosculására s különösen a körmök meg- vagy nem létere és a fogak állására nézve kihallgatott tanuk egy vallanak, mint eddig és az eddigi szokáshoz híven, gyakran ellenmondásokba keverednek a védők keresztkérdései következtében.

A megidézett tanuk nagy része nem jelent meg, másik része pedig a régiékből áll.

Némi feltűntetést kellett a főispán átiratának felolvasása után Eötvös, midőn a törvényszék eljárását bírálva, constatálja azt, hogy Bary vizsgálóbíró szándékosan kihagyta a dadai hulla agnosculásáról fölvett jegyzőkönyvből azt, hogy Rosenberg szintén jelentkezett a holttest megtekintésére.

Az Eszter néje Solymosy Zsófi ismét előkerült a kihallgatásra. Mostani vallomása megint módosult az eszlári zsidóellenes áramlat felfogásához képest. Eötvös bebizonyítja, hogy a mit az ő és Eszter testmagasságának meghatározása végett történt összemérkezésben mond, meg nem állhat, mert annak ép ellenkezőjét mondta, mikor a községházánál kihallgatták.

A szünet után a tárgyalás nagy közönség jelenlétében, óriás forróságban folytatatik. Az első tanu Farkas Gábor Tisza-Eszlár község ismeretes és e perben nevezetes szerepet vitt bírāja. Eötvös azt kérde tőle, hogy miért temették el a Dadán talált hullát ládában és a katolikus temetőben? — Nem tartozik én reám, válaszolja a bíró.

Farkas Gábor minden tekintetben »mossa kezeit.« Intézkedéseiben mindig vagy a közigazgatási felsőbb hatóság parancsainak engedelmeskedett, vagy a miben nem volt utasítása, azt a szolgabírónak minden egyes alkalommal azonnal bejelentette. Sokkal óvatosabb tevékenységében és sokkal több esze van, ugymond, hogysem a törvénybe ütköző tetteket elkövetett volna. A tanukat soha ki nem tanította, sőt inkább folytonosan arra figyelmeztette őket, hogy csak a tiszta igazságot vallják mindenben.

Hát kémszolgálatokat kellett teljesítenie a vizsgálóbíró számára? kérde Eötvös.

Ha a vizsgálóbírónak engedelmeskedik, jegyzi meg az elnök, nem tesz kémszolgálatot.

Friedmann megkérdezi a tegnapelőtti eszlári templomkomédia felől, a tanu azonban semmit sem akar róla tudni.

— Erről tegnap óta sem jött semmiféle hivatalos jelentés, jegyzi meg az elnök.

A kihallgatott következő tanu Wertheimer József hallotta, a mint az eszlári asszonyok (Tanyi Sándorné és Gábor Józsefné) azt mondták egymás között beszélgetve: »Nem szabad a holttestben Eszter személyét, hanem csak a ruháját felismerni.« Azt is mondták még az asszonyok, hogy okos embernek kezében van a dolog, nem hagyják ezek letiporni a kereszttyénséget. A mikor a holttesthez akar jutni, a hajdúk felrugták, »gyilkos«-nak, »kutya-zsidó«-nak nevezték és csufosan elkergették.

— Hallotta a bíró, mikor azt jelentette? Esztert ismerte? Kérde Eötvös a tanutól.

— Igenis, hallotta,

— Lehet, hogy mondta, de én nem hallottam, jegyzi meg Farkas bíró.

A törvényszék Cseresnét és Solymosinét nem esketi meg, hanem Farkas Gábor bírót esküre bocsátja.

A tárgyalás utolsó napja hétfőn lesz; néhány tanut fognak még akkor kihallgatni és iratokat felolvasni.

A vádló és a védők szerdán fogják tartani a beszédeket

*

Nyiregyháza, julius 21. Matej tutajos megesketeése által a törvényszéki elnök félreismerhetlen jelét adta annak az erőlködésének, hogy legalább a hullacsempészeti ügyében marasztaló ítéletet hozhasson, még pedig azért, hogy a vizsgálat alatt tanusított magatartása mentő magyarázatot nyerjen.

Adakozás. Lövy József, Duna-Földváról lapunk szerkesztőségébe tíz forintot küldött a t-eszlári vádlottak családjainak segélyezésére.

Az „Egyenlőség“ legközelebbi száma szerdán fog megjelenni.